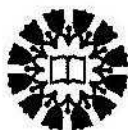

مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی

دکتر حمیدرضا ملک‌محمدی

تهران

۱۳۹۴

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: ملک‌محمّدی، حمیدرضا، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور: مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی/حمیدرضا ملک‌محمّدی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز
تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: نه، ۲۱۴ ص.
فروست: «سمت»؛ ۱۸۷۹. علوم سیاسی؛ ۶۰
شابک: ۵-۱۲۶-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست‌نویسی: فپا
یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Hamid Reza Malekmohammadi. Basics and Principles
of Public Policy Making.
یادداشت: کتابخانه: ص. ۲۱۱-۲۱۴.
موضوع: سیاست‌گذاری
موضوع: برنامه‌ریزی سیاسی
شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و
توسعه علوم انسانی.
رده‌بندی کنگره: ۸ م ۲ م ۹۷/ H
رده‌بندی دیوبی: ۳۲۰/۶
شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۹۳۳۶۶

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی
دکتر حمیدرضا ملک‌محمّدی (دانشیار دانشگاه تهران)
چاپ اول: بهار ۱۳۹۴
تعداد: ۱۰۰۰
حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»
چاپ: مهر (قم)، صحافی: زرین (قم)
قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل
توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.
نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،
روبه‌روی پمپ گاز، گد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه
یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از هدف‌های مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاه‌ها بوده است و این امر مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنایی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گام‌هایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می‌کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها» را، که به اختصار «سمت» نامیده می‌شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در رشته‌های مختلف علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب‌نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن باید به تدریج و پس از انتقادات و یادآوری‌های بی‌پای ارباب نظر به دست آید. انتظار دارد که این بزرگواران از این همیاری و راهنمایی دریغ نورزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «مبنایی و اصول سیاست‌گذاری عمومی» به ارزش ۲ واحد تدوین شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی سایر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
	بخش اول: بنیان‌های سیاست‌گذاری عمومی
۱۱	فصل اول: سرشت سیاست‌گذاری عمومی و بنیان‌های نظری
۱۱	مقدمه
۱۳	حوزه‌های سیاست‌گذاری عمومی
۱۶	تعاریف
۱۸	ویژگی‌های سیاست‌گذاری عمومی و سیاست‌های عمومی
۲۵	بازیگران
۳۳	سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری
۳۵	مدل چرخه‌ای در سیاست‌گذاری عمومی
۳۷	نتیجه‌گیری
۳۹	فصل دوم: دستور کار سیاست‌گذاری
۳۹	مقدمه
۴۰	مسئله‌شناسی
۴۴	شکل‌گیری دستور کار سیاست‌گذاری عمومی
۴۶	انواع دستور کارها
۴۸	ورود، عدم ورود، خروج و جابه‌جایی موضوعات
۴۹	نتیجه‌گیری
۵۱	فصل سوم: تدوین سیاست
۵۱	مقدمه

۵۲	تعریف تدوین سیاست
۵۳	تدوین کنندگان سیاست‌ها
۵۵	تحلیل سیاست‌ها
۵۶	ویژگی‌های تحلیلگر سیاست‌ها
۵۹	تحلیل سیاست‌ها و مدل‌های خطی و غیر خطی
۶۵	تقنین؛ راه حل‌های سیاستی در لباس حقوقی
۶۵	نتیجه‌گیری
۶۷	فصل چهارم: اجرای سیاست
۶۷	مقدمه
۶۹	اجرای سیاست از نگاه تعاریف
۷۰	بازیگران عرصه اجرا
۷۲	برخی مدل‌های اجرای سیاست‌ها
۷۵	ناکامی در اجرای سیاست
۷۹	نتیجه‌گیری
۸۰	فصل پنجم: ارزیابی سیاست
۸۰	مقدمه
۸۱	تعریف یک مفهوم
۸۲	ارزیابی یک سیاست: چه کسانی، چه قالبی؟
۸۶	انواع ارزیابی
۸۸	موانع پیش‌روی ارزیابی‌ها
۸۹	نتیجه‌گیری
۹۱	فصل ششم: تغییر سیاست
۹۱	مقدمه
۹۲	مفهوم تغییر سیاست
۹۳	دلایل بروز تغییر در سیاست‌های عمومی
۹۶	انواع تغییر سیاست‌ها
۹۸	نقاط پروانه‌ای در تغییر
۹۹	نتیجه‌گیری

۱۰۱	فصل هفتم: پایان سیاست
۱۰۱	مقدمه
۱۰۲	پایان سیاست: مفهومی تلخ یا شیرین
۱۰۳	تعیین کنندگان پایان سیاست‌ها
۱۰۴	گونه‌های پایان سیاست
۱۰۶	چرایی پایان سیاست‌ها
۱۰۸	نتیجه‌گیری
	بخش دوم: مروری بر برخی حوزه‌های سیاست‌گذاری عمومی با نگاهی به ایران
۱۱۳	فصل هشتم: سیاست‌گذاری آموزشی
۱۱۳	مقدمه
۱۱۶	موضوعات آموزشی در چرخه سیاست
۱۱۹	مروری بر سیاست‌گذاری آموزشی در ایران
۱۲۱	سیاست‌ها، بازیگران و ساختارهای رسمی و غیر رسمی
۱۲۴	نتیجه‌گیری
۱۲۶	فصل نهم: سیاست‌گذاری جنایی
۱۲۶	مقدمه
۱۲۷	جرم، مفهومی محورین در سیاست‌گذاری جنایی
۱۳۰	سیاست پیشگیری و کنترل جرم
۱۳۱	پلیس
۱۳۲	زندان
۱۳۵	دادگاه
۱۳۶	بزه‌دیدگان و عدالت ترمیمی
۱۳۸	نتیجه‌گیری
۱۴۰	فصل دهم: سیاست‌گذاری زیست‌محیطی
۱۴۰	مقدمه
۱۴۲	محیط زیست در گفتارها و نوشتارها
۱۴۴	جریان‌های اصلی اندیشه‌ای در بهره‌گیری از طبیعت
۱۴۶	توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست

۱۴۸	حقوق همبستگی؛ مبنایی برای تدوین سیاست‌های جهانی زیست‌محیطی
۱۴۹	سیاست‌گذاری زیست‌محیطی در ایران
۱۵۳	نتیجه‌گیری
۱۵۵	فصل یازدهم: سیاست‌گذاری رفاهی
۱۵۵	مقدمه
۱۵۶	فقر و نیاز؛ مفاهیمی محوری
۱۵۹	دولت رفاه
۱۶۴	سیاست‌های رفاهی در ایران
۱۶۶	نتیجه‌گیری
۱۶۸	فصل دوازدهم: سیاست‌گذاری اقتصادی
۱۶۸	مقدمه
۱۶۹	دولت و بازار؛ جنگ خدایان
۱۷۰	دولت
۱۷۳	بازار
۱۷۵	دنایای امروز و سیاست‌های اقتصادی
۱۷۷	نتیجه‌گیری
	بخش سوم: چشم‌اندازهای آتی سیاست‌گذاری عمومی از سیاست‌پژوهی تا توانمندسازی
۱۸۱	فصل سیزدهم: سیاست‌پژوهی
۱۸۱	مقدمه
۱۸۲	فرایند پژوهش
۱۸۴	روش پژوهش
۱۸۵	جمع‌آوری داده‌ها
۱۸۶	پردازش و تحلیل داده‌ها
۱۸۹	نتیجه‌گیری
۱۹۱	فصل چهاردهم: نتایج پژوهش‌های سیاستی در وادی عمل
۱۹۱	مقدمه
۱۹۲	کاربردی بودن؛ ملاک محوری دنای عمل

۱۹۴	عوامل گسست دو ساحت پژوهشگر-سیاست گذار
۱۹۶	شرایط تحقق کاربست توصیه‌های سیاستی
۱۹۷	نتیجه‌گیری
۱۹۹	فصل پانزدهم: توانمندسازی دانشجویان سیاست‌گذاری عمومی
۱۹۹	مقدمه
۲۰۱	شناخت قرائندها
۲۰۳	شناخت روش‌ها
۲۰۵	شناخت بنیان‌ها
۲۰۹	نتیجه‌گیری
۲۱۱	منابع و مآخذ